

Barne- og familiedepartementet

Hørings svar fra LNU: Ekspertgrupperapport om barn i fattige familier

Landsrådet for Norges barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU) er paraplyorganisasjonen for norske barne- og ungdomsorganisasjoner. Vi representerer rundt 100 ulike barne- og ungdomsorganisasjoner, med om lag 600 000 medlemskap under 26 år. Våre organisasjoner er medlemsbaserte og demokratiske, og drives av og for ungdom.

Vi viser til høringen på rapporten fra ekspertgruppen om barn i fattige familier, og takker for muligheten for å komme med innspill.

Regjeringen slår fast at alle barn og unge, uavhengig av sosioøkonomisk bakgrunn, skal ha mulighet til å ta del samfunns- og kulturliv gjennom minst én ukentlig deltakelse i en organisert fritidsaktivitet.

LNU erkjenner at fattigdom er et komplekst problem som påvirker alle aldersgrupper, men barn og unge spesielt. Over 11 prosent av barn i Norge lever i fattigdom. Gjennom våre medlemmers innsats ser vi tydelig at fattigdom i barnefamilier kan ha alvorlige konsekvenser for barnas livssituasjon og framtidsmuligheter.

Våre medlemsorganisasjoner jobber hver dag for å bryte ned barrierer gjennom å være åpne og inkluderende, og de legger stor vekt på å sikre lave kostnader for deltakelse. Mange jobber målrettet for å bryte ned barrierer for deltakelse.

Ekspertgruppens mandat er å forhindre at fattigdom går i arv, og styrke oppvekstvilkårene for barn i fattige familier. LNU mener at ekspertgruppen kunne gått inn i fritid og deltakelse i sin rapport. Vi mener at ekspertgruppen i større grad kunne ha foreslått flere konkrete tiltak som er spesielt rettet mot dette området. Fritidsaktiviteter og deltakelse i organisasjoner skaper mestring, læring og fellesskap, og er for mange en viktig nøkkel til sosial mobilitet. LNU registrerer at denne tematikken er drøftet i begrenset omfang. LNU oppfordrer derfor til en grundigere behandling av tematikken knyttet til fritidsaktiviteter for å sikre en helhetlig tilnærming til bekjempelse av oppvekst i fattigdom.

Med det ønsker vi å rette fokus mot kapittel knyttet til fritidsaktiviteter i vårt hørings svar:

Ekspertgruppens definisjon av fritidsaktiviteter

LNUs medlemsorganisasjoner, med over 600 000 medlemskap, er daglig en drivkraft for et mangfold av fritidsaktiviteter og tilbud rettet mot barn og unge. Våre medlemsorganisasjoner gir barn og unge muligheten til å forme sine egne opplevelser og fellesskap, og skaper gode minner gjennom aktiviteter fra lokalt til nasjonalt nivå. Eksempler på dette er sommerleirer, korøvinger, gaming-LAN eller landsmøter.

LNU reagerer på rapportens definisjon av fritidsaktivitet, som er nevnt i kapittel 6.5: «Fritidsaktiviteter defineres som aktiviteter som er ledet eller initiert av voksne, samler en gruppe unge og holder regelmessige møter». Dette underkjenner mye av aktiviteten barne- og ungdomsfrivilligheten skaper. LNU ber derfor om at denne definisjonen ikke legges til

grunn i videre behandling av rapporten, for eksempel ved forvaltning av støtteordninger eller tilgang til offentlige verktøy for å bryte ned barrierer for deltakelse.

Med rundt 600 000 barn og unge som daglig er aktive deltakere og ledere i organisasjoner, oppfordrer vi til en dypere og mer inkluderende forståelse av det unike tilbudet som våre medlemsorganisasjoner tilbyr, og med det hva som reelt sett utgjør barn og unges fritid. Våre organisasjoner setter barn og unges egne ideer, løsninger og initiativ i sentrum. Disse aktivitetene er i aller høyeste grad fritidsaktiviteter.

Økonomi som barriere for deltakelse

Styrke rammevilkår for å sikre inkludering

Barne- og ungdomsorganisasjonene har et sterkt ønske om å være åpne for alle unge, uavhengig av familiebakgrunn. I dag vet vi at mange barn og unge i fattige familier ikke deltar i fritidsaktiviteter, noe rapporten flere ganger slår fast. Våre medlemsorganisasjoner drives på stramme budsjetter, med begrenset tilgang til frie midler. Dette fører til at deltakeravgifter, medlemskontingenter og egenandeler ofte er nødvendige inntektskilder for at organisasjonene kan arrangere aktivitet, selv om mange organisasjoner legger ned en stor innsats for å holde kostnadene nede. Svak organisasjonsøkonomi kan derfor også bli en barriere for deltakelse, og målet om å få med alle.

Et av de viktigste politiske tiltakene for å sikre at alle unge har mulighet til å delta i fritidsaktiviteter, er derfor å ruste organisasjonene som skaper aktiviteter for barn og unge. Derfor er det gledelig at det er foreslått en rekke innspill på piloter for å minske de økonomiske barrierene til fattige barn, som f.eks. transportstøtte. LNU vil likevel understreke at den viktigste inkluderingen skjer i den daglige driften og det lokale arbeidet, og at styrking av grunnfinansiering vil bidra til lavere kostnad for deltakelse.

Økonomisk inkludering

Barne- og ungdomsorganisasjonene vet selv best hvor skoen trykker, og må derfor få rom til å gjennomføre inkluderingsgrepene de selv vurderer som best. For noen vil det viktigste være å kunne tilby gratisplasser på aktivitet, dekke reiseutgifter til og fra leir, og/eller å kjøpe inn utstyr til utlån som trengs i aktiviteten. Andre har større behov for å få inn flere underrepresenterte grupper i organisasjonen sin, og vil kunne trenge ansattressurser som kan koordinere denne innsatsen.

Frifond og grunnstøtten til barne- og ungdomsorganisasjonene er enkle, ubyråkratiske og treffsikre ordninger for å øke deltakelsen i den unge frivilligheten. Dermed sikrer de også at barne- og ungdomsorganisasjonene slipper å bruke tid og krefter på administrativt søknads- og rapporteringsarbeid, og heller kan bruke tid på det som faktisk betyr noe: å skape inkluderende aktivitet av, med og for barn og unge. Arbeidet for å skape en mer inkluderende barne- og ungdomsfrivillighet, krever strategisk og målrettet innsats. Her gjør frivillige en enormt viktig jobb, men det er ikke til å komme utenom at dette arbeidet i mange tilfeller krever ansatte i organisasjonene, som kan følge opp og støtte de frivilliges innsats.

Reisekostnader kan gjøre det krevende økonomisk for enkelte å delta. Dette gjelder særlig for deltakere som reiser mellom landsdeler for å dra til sommerleirer, landsleir eller landsmøter. Barne- og ungdomsorganisasjonene tilstreber å holde reisekostnadene for deltakere nede, men dette er utfordrende. I motsetning til mange andre aktører har ikke barne- og ungdomsfrivilligheten sponsorer som kan bidra til å holde reiseutgiftene nede, og ofte må

lokallagene prioritere mellom lokal aktivitet og landsdekkende aktivitet. Det er svært gledelig at ekspertgruppen løfter kostandene til enkeltpersoner inn i rapporten.

Mangfold

Frivilligheten gjenspeiler i dag ikke befolkningssammensetningen i stor nok grad. Vi vet at barn og unge fra fattige familier er underrepresentert i frivilligheten. Derfor er det viktig at man jobber for at flere kan ta del i frivilligheten, og aktivitetene og møteplassene som skapes der. Uansett bakgrunn, funksjonsnedsettelse, kulturell tilhørighet, religion eller etnisitet skal frivilligheten være for alle. For nettopp slik skapes frivilligheten i alle lag igjennom hvem som deltar. Økt mangfold i frivilligheten gir oss større muligheter for nå ut bredere med aktivitetene våre, og for å inkludere flere i de demokratiske fellesskapene.

Fattige med flerkulturell bakgrunn er en stor andel av fattige familier. Flerkulturelle barne- og ungdomsorganisasjoner har et viktig gjennomgripende samfunnsperspektiv, sterkt driv og utbredt tillit i sine miljøer. Dette gjør at de når og ivaretar sine målgrupper gjennom treffende og engasjerende integreringstiltak. Mange flerkulturelle barne- og ungdomsorganisasjoner melder likevel om at de er preget av ildsjel-arbeid, svak struktur og dårlig økonomi, som fører med en rekke kontinuitetsproblemer. Det er derfor viktig å øke kompetansen til organisasjonene på dette feltet. LNU har derfor et prosjekt som heter Styrk som jobber med akkurat dette. I tillegg jobber Styrk-prosjektet for at den "tradisjonelle barne- og ungdomsfrivilligheten" får lære fra de flerkulturelle organisasjonene, med mål om å bli mer mangfoldige. Det er avgjørende at slike prosjekter beholder kontinuiteten i støtten videre, fordi dette er et behov det vil være i mange år fremover.

Informasjon og kunnskap

Reell og meningsfull medvirkning

I LNU jobber vi for at barn og unge skal bli hørt og lyttet til, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. Barn og unge må ha en reell mulighet til å ikke bare bli hørt, men også ha innflytelse og reell makt.

Barn og unge har ikke bare rett til å delta i fritidsaktiviteter, men også rett til å påvirke utformingen av fritids- og tjenestetilbudet der de bor. LNU jobber for organisasjoner som er styrt av barn og unge, for barn og unge. Mulighet til medvirkning er viktig for barn og unges opplevelser av tilhørighet, mestring, utvikling og livskvalitet. Aktiviteten skjer lokalt på grasrota hos organisasjonene, men mange opplever at det er lite kjennskap til organisasjonene blant resten av lokalbefolkningen. Det er viktig at kommunene har oversikt, slik at alle blir inkludert i relevante prosesser.

I tillegg er det viktig at organisasjonene selv opplever at kontakten og samarbeidet mellom kommunen er god og oppsøkende. LNU har utviklet fem råd for reell og meningsfylt medvirkning¹, og vil anbefale at flere offentlige institusjoner, kommuner og andre aktører lager en lignende standard for medvirkning for barn og unge som kan brukes. LNU er tilfreds med at ekspertgruppen legger opp til mer kommunal kontakt og styring, det mener vi kan bidra til at flere barn- og unge kan delta i en fritidsaktivitet. LNU vil likevel presisere viktigheten med et sterkt sentralledd, og at det ikke skal gå på bekostningen av finansieringen til sentralleddene. Det er også viktig at med forenklet finansiering til kommunene faktisk bidrar til at midlene blir brukt målrettet mot å stimulere for å fjerne barrierer for å delta i fritidsaktiviteter.

Digitalisering og forskning

Samfunnet er i stadig endring. Digital fremgang bidrar og til store samfunnsendringer. Frivilligheten er ikke fredet fra dette. Kunnskap om sosial ulikhet, barrierer, digital utvikling og påvirkning er sentralt for frivilligheten skal kunne møte fremtidens utfordringer. Da er det viktig at statlige myndigheter er en aktiv pådriver og bidragsyter for mer kunnskap og mer kunnskapsdeling innenfor frivillig sektor. Rapporten viser til at det finnes lite kunnskap og informasjon på en rekke områder når det kommer til støtteordninger og informasjon om fattiges deltakelse i fritidsaktiviteter. LNU synes det er bra dette er løftet inn i rapporten. For fremtidige piloter er det viktig at det blir kartlagt grundig og informasjon om piloter blir gitt videre til frivilligheten.

Tilgjengelige lokaler for aktivitet

Skal barne- og ungdomsorganisasjoner kunne lage inkluderende felleskap, må de ha lokaler og utstyr som gjør dem i stand til å være en enda bedre møteplasser for barn og ungdom. I dag har mange store utfordringer med å finne billige og egnede lokaler for aktiviteter. Organisasjonene bruker altfor ofte mye tid og ressurser i jakten på lokaler. Dette kunne vært unngått med at flere offentlige og andre aktører regionalt og lokalt stiller lokaler tilgjengelig på en lett og ubyråkratisk måte.

Det er avgjørende for barne- og ungdomsfrivilligheten at bygg er tilgjengelige eller universelt utformede. Dette gjelder både gamle bygg som skal renoveres og nybygg. Når organisasjonene vil sikre inkludering, bruker mange betydelige summer på å ha aktivitet i universelt utformede lokaler. Spesielt gjelder dette leie av lokaler tilknyttet til overnatting, noe som gjenspeiles i deltakeravgiften. Gratis tilgang til universelt utformede lokaler er derfor et viktig inkluderingstiltak for barne- og ungdomsorganisasjonene.

I hele landet står det flere offentlige lokaler, slik som skoler og kulturhus, tomme utenfor skole- og arbeidstid. Dette er lokaler som kunne blitt fylt med aktivitet av, med og for barn og unge, og som kunne bidratt til at organisasjonene kan senke deltakeravgiftene sine.

Det kan være ulike grunner til at man ikke låner ut lokaler som skoler eller andre offentlige bygg. Det er ulik praksis og altfor ofte er kunnskapen for dårlig. Vi ser at de lokale forvalterne av byggene ofte ikke kjenner til retningslinjene hos byggeierne, som for eksempel kommune eller fylke. Andre mangler retningslinjer for utlån, mens noen mangler konkret oversikt i forhold til rengjøring, brannforskrifter og andre praktiske ting for å leie ut lokaler til overnatting. Kommunene og fylkene er avgjørende samarbeidspartnere for å bygge ned barrierer ved å tilby lokaler. Videre er det avgjørende at kommunene har god dialog med frivilligheten om planprosesser for bygging av nye bygg, slik at offentlige bygg ivaretar den lokale frivilligheten, enten det omhandler plassering eller for overnatting, akustikk-krav for musikkorganisasjoner, eller tilstrekkelig bredbånd til gaming-klubben.

For noen barne- og ungdomsorganisasjoner er det nødvendig med god tilgang på utstyr, som for eksempel musikkinstrumenter, datamaskiner, eller turutstyr. For aktiviteter som brukes utstyr jevnlig, som for eksempel korps eller dataspillklubber er det hensiktsmessig at organisasjonene eier utstyret selv, slik at tilgang på utstyret er lett tilgjengelig for alle som er med i organisasjonen. For småbrukere av utstyr er det viktig at samarbeidet med utlånsentralene er gode, og at utstyret er i god stand.

Med vennlig hilsen

Oslo, 12. august 2024

Arkivnummer: SEKR-865289047-2606/h

Martine Tønnessen

Martine Tønnessen
Generalsekretær

Margrete B. Kantanasho

Margrete Bjørge Kantanasho
Styreleder